

⌈Vår dato:
22. januar 2024

⌈Vår ref.:

⌈Saksbehandlere:
Dahle, Bjelland, Hougsnæs

Høring - Omdanning av Opplysningsvesenets fond til aksjeselskap Hørings svar fra Hovedorganisasjonen KA

Vi viser til departementets høringsbrev av 8. desember 2023 vedr. forslag til omdanningslov for omdanning av Opplysningsvesenets fond (OVF) til aksjeselskap.

Hovedorganisasjonen KA er en medlemsorganisasjon, og alle de kirkelige fellesrådene i Den norske kirke samt Kirkerådet (rettssubjektet Den norske kirke) er medlem i KA. KA har i en årrekke vært opptatt av å ivareta kirkelige interesser i OVF-relaterte spørsmål og var blant annet ankemotpart mot staten i Høyesteretts dom 2010/44 av 12. mai 2010 om forståelsen av den tidligere Grl § 106 opp mot daværende regjerings forvaltning av OVF.

Hovedsynspunkt

Gjennom Stortingets behandling av Meld. St. 29 (2018-2019) Om Opplysningsvesenets fond og Prop. 144 L (2020–2021) Lov om Opplysningsvesenets fond oppfatter vi spørsmålet om det fremtidige eierskap til verdiene i OVF i stor grad som avklart. Forslaget til en omdanningslov inngår derfor i prosessen med å for å følge opp tidligere stortingsvedtak om OVF.

KA støtter forslaget om at statens eierandel av Opplysningsvesenets fond, etter fradelingen av de verdier som skal overføres til Den norske kirke, videreføres som samlet formuesmasse. Vi anser også departementets forslag om å omdanne den gjenværende statlige delen av OVF til et kommersielt aksjeselskap under Næringsdepartementet som et hensiktsmessig valg når formålet med den fremtidige forvaltningen av fondets verdier vil være å sikre midler til statens bevaringsprogram for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg.

For å sikre en samlet, forsvarlig og forutsigbar finansiering av bevaringsprogrammet bør det i tillegg snarlig komme på plass en rettslig bindende avtale mellom stat og kirke som sikrer at de økonomiske forutsetningene som lå til grunn for statens overtakelse av eierskapet til OVF blir fulgt opp uavhengig av de årlige dragkamper om prioriteringer i statsbudsjettet.

Utfyllende om en rettslig bindende avtale

Høringsnotatet legger til grunn at bevaringsprogrammet, i tillegg til avkastningen fra det nye aksjeselskapet, vil være avhengig av årlige tilleggsbevilgninger over statsbudsjettet.

KA finner i den anledning grunn til å minne om de politiske forutsetninger som ble lagt til grunn for Stortingets vedtak i 2020 i OVF-saken. En av forutsetningene for statens overtakelse av eierskapet til store deler av fondets verdier, var ifølge St. Meld 29 (2018-2019) “at staten forplikter seg til å øke sin innsats for bevaring av kulturhistorisk verdifulle kirkebygg tilsvarende de verdier som staten blir eier av på et gitt tidspunkt». Men det var også et premiss at dette “ikke skal ha konsekvenser for statens eller kommunenes ansvar for Den norske kirke, slik dette ansvaret [...] er videreført i forslaget til ny trossamfunnslov i Prop 130 L (2018-2019)”. Den økte statlige innsatsen til kirkebygg skulle verken “avløse kommunenes økonomiske ansvar på området eller komme til erstatning for eksisterende tiltak eller ordninger overfor kirkebyggene” (s.83).

Gitt at kirken derimot hadde fått den hele eiendomsretten til fondet, ville den offentlige finansieringen av Den norske kirke bli utfordret og “i hvert fall over tid kunne påvirke både innretningen og omfanget av dagens offentlige finansiering av kirken. Konsekvensen vil kunne bli at de offentlige overføringene blir redusert i et omfang som helt eller delvis svarer til de verdiene som kirken får tilført gjennom fondet” (s.73).

Statens fremtidige forpliktelser overfor bevaringsprogrammet bygger på de politiske forutsetninger som her er vist til. KA viser til at staten har adgang til såkalt “forhåndsbinding” av fremtidig statlig myndighetsutøvelse ved avtaleinngåelser og mener OVF-saken er av tilstrekkelig historisk, økonomisk og rettslig betydning til å benytte seg av ordningen.

Det vises til tidligere oversendt forslag om dette fra KA (KAs høringsuttalelse til ny lov om Opplysningsvesenets Fond fra 2021). Formålet med en slik binding er å sikre at de fremtidige statlige bevilgninger til bevaringsprogrammet ikke går på bekostning av allerede eksisterende statlige eller kommunale forpliktelser på kirkebyggfeltet, i strid med de politiske forutsetninger som ligger til grunn for etableringen av bevaringsprogrammet.

Andre spørsmål

Verdier som enda ikke er overført til Den norske kirke (høringsnotatets pkt 6.5)

Den vedtatte delte eierskapsløsning på OVF-saken, forutsatte at Den norske kirke skulle overta nærmere avtalte eiendommer fra OVF. Kirkens andel av verdiene er dels under overføring til soknene (festetomter), dels til rettssubjektet Den norske kirke (prestegårder). Det er lagt til grunn at det skal følge med midler til fremtidig vedlikehold av de prestegårdene som overtas av rettssubjektet Den norske kirke.

KA forutsetter at fradelingsprosesser av festetomter og eiendommer fra OVF til soknene og rettssubjektet Den norske kirke ikke påvirkes negativt av den foreslåtte omdanningen til aksjeselskap verken når det gjelder fremdrift, risiko, kostnadsnivå for kirken eller på annen måte. Dersom det er tvil eller uenigheter om dette, bør omdanningen stilles i bero til delingsprosjektet mellom staten og Den norske kirke er endelig avklart og gjennomført.

KA viser på dette punkt for øvrig til Kirkerådets mer utfyllende høringsuttalelse.

Forventninger til statens eierskap

I pkt 2.6 i høringsnotatet sies det at «forvaltningen av selskapet skal bygge på kontinuitet, særlig med hensyn til Opplysningsvesenets fonds rammer i dag.» KA etterlyser en nærmere utdyping av hva denne kontinuiteten innebærer, og om dette gir bestemte føringer for forvaltningen av selskapet. KA vil i tillegg peke på følgende:

Formål. Vedtektene for det nye aksjeselskapet bør etter KAs vurdering inneholde bestemmelser om at bruk av avkastningen fra fondet kun skal nyttes til bevaringsprogrammet for kirkebygg.

Ansvarlighet for bærekraft, samfunnsansvar og organisert arbeidsliv. KA forventer at det nye selskapet skal forvaltes ansvarlig, slik at hensynet til god lønnsomhet og høy avkastning ivaretas samtidig med at selskapene driver ansvarlig både når det gjelder bærekraft/det grønne skiftet, samfunnsansvar, lederlønninger, organisert arbeidsliv mv.

Langsiktighet. KA har merket seg at regjeringen på sin pressekonferanse om bevaringsprogrammet i august 2023, lanserte begrepet «generasjonsfond» om bevaringsprogrammets rammer. Vi er tilfredse med forslaget om at staten ønsker å beholde sin andel av OVFs verdier samlet og at bevaringsprogrammets finansiering vil knyttes til avkastningen fra selskapet og ikke til selskapets grunnkapital.

Eiendommer med særlige hjemmelsforhold

I pkt 6.3 om overføring av eiendommer med særlige hjemmelsforhold, viser KA til Kirkerådets uttalelse.

Vennlig hilsen
Hovedorganisasjonen KA

Marit Halvorsen Hougsnæs
Administrerende direktør

Jens A. Bjelland
Direktør, avdeling for politikk, ledelse og innovasjon